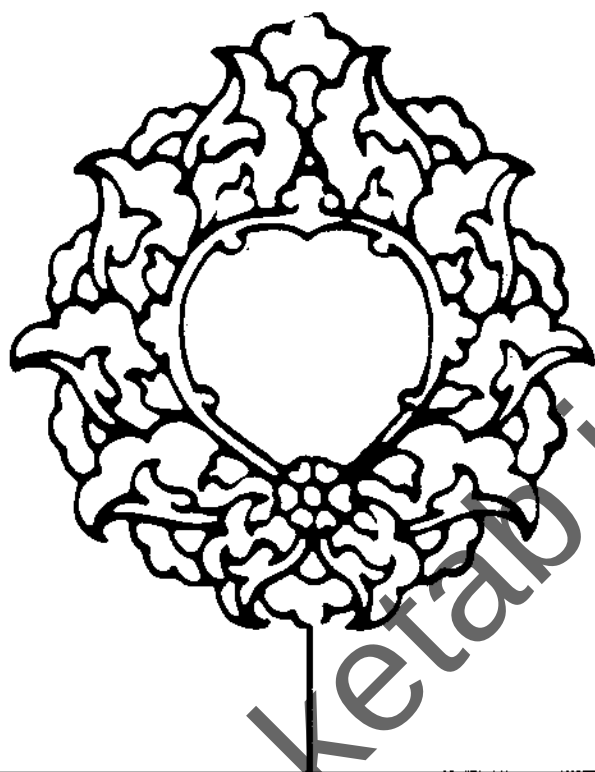




نهج الفصاحة

کلمات قصار پیامبر اعظم ﷺ

همراه با فهرست تفصیلی، نمایه موضوعی و...

به کوشش دکتر علی شیروانی

سرشناسه شیروانی: علی ۱۳۴۳ -

عنوان و نام پدیدآور: نهج الفصاحه: کلمات قصار پیامبر اعظم(ص) همراه با فهرست تفصیلی به کوشش علی شیروانی.

مشخصات نشر: تهران اندیشه مولانا - ۱۳۸۸. مشخصات ظاهری: ۵۵۱ ص.

مشخصات ظاهری: ۵۵۱ ص.

شابک: ۷۸۰۰۰ ریال: 978-600-5634-15-0

وصفیت فهرست نویسی: فینا

موضوع: محمد(ص)، پیامبر اسلام - ۵۲ قبل از هجرت - ۱۱ ق. - کلمات قصار.

موضوع: احادیث اخلاقی - قرن ۱۴. احادیث شیعه - قرن ۱۴.

رده سدی کنگره: ۱۳۸۸ ۹۰۴۲ ن ۹۴ ش ۱۴۲ / ۵ BP

شماره کتاب شناسی ملی: ۱۸۰۵۶۹۴

رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۲۱۸



نهج الفصاحه

به کوشش دکتر علی شیروانی

ناشر: انتشارات اندیشه مولانا

ناشر همکار: انتشارات دارالفکر

ناظر فنی: حسن مطیع شرعی

چاپخانه: قدس، قم

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۰

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۷۸۰۰ تومان

شابک: ۷۸۰۰ - ۵۶۳۴ - ۱۵ - ۰ ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۵۶۳۴ - ۱۵ - ۰ ISBN: 978 - 600 - 5634 - 15 - 0

انتشارات اندیشه مولانا

قم - خیابان صفائیه - جنب مدرسه امیرالمؤمنین(ع) پلاک ۶۳۶

تلفن: ۷۷۴۳۵۴۴ - ۷۷۳۳۶۴۵ - فاکس: ۷۷۳۸۸۱۴

دفتر تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان شهدای ژاندارمری

روبروی اداره پست - پلاک ۱۲۴ - تلفن: ۶۶۴۰۸۹۲۷ - ۶۶۴۰۹۳۵۲ - فاکس: ۶۶۹۷۷۶۲۰

وبسایت: www.darolfekr.com : ایمیل: info@darolfekr.com

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

حضرت آیت الله جوادی آملی (دام ظلّه):

این نهج الفصاحه هم از کتاب هایی باید باشد که عزیزان طلبه حتماً باید یک دور کامل این را ببینند. این، حلقه واسط است بین نهج البلاغه و بین قرآن کریم. بسیاری از عبارت های ائمه علیهم السلام، مخصوصاً حضرت امیر علیه السلام، از همین سخنان نورانی رسول گرامی است، علیهم آلاف التحية والثناء.^۱



فاصله ما شیعه ها متأسفانه نسبت به رسول اکرم، نهج الفصاحه و خطبه های نبوی و نامه های نبوی و کلمات قصار نبوی کم نیست، ... آنچه بین نهج البلاغه و قرآن، سرپل است، خطبه های رسول گرامی است، نامه های رسول گرامی است، کلمات قصار رسول گرامی است.^۲



ای کاش ما یک بنیادی می داشتیم به عنوان بنیاد نهج الفصاحه، که سخنان نورانی حضرت [پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم] خطبه های نورانی حضرت، پیام های نورانی حضرت، کلمات قصار نورانی حضرت، مثل نهج البلاغه جمع آوری می شد... بعد ذکر بشود، مدرک ذکر بشود که این، آن حلقه مفقوده است بین قرآن و نهج البلاغه. الآن یک حلقه مفقوده ای ما داریم که دسترسی به آن نیست و آن نهج الفصاحه است.^۳

۱. خطبه های نماز جمعه، قم، ۸۲/۳/۱۶.

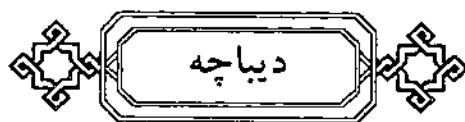
۲. خطبه های نماز جمعه، قم، ۸۳/۹/۲۷.

۳. خطبه های نماز جمعه، قم، ۸۱/۱۰/۶.

فهرست اجمالی

۹	دیباچه
۱۵	حرف «الف»
۱۶۱	حرف «ب»
۱۶۷	حرف «ت»
۱۸۱	حرف «ث»
۲۰۱	حرف «ج»
۲۰۷	حرف «ح»
۲۱۹	حرف «خ»
۲۳۵	حرف «د»
۲۴۵	حرف «ذ»
۲۴۹	حرف «ر»
۲۵۹	حرف «ز»
۲۶۳	حرف «س»
۲۷۵	حرف «ش»
۲۸۱	حرف «ص»
۲۸۹	حرف «ض»
۲۹۱	حرف «ط»
۲۹۵	حرف «ظ»
۲۹۷	حرف «ع»
۳۱۱	حرف «غ»
۳۱۵	حرف «ف»
۳۱۹	حرف «ق»
۳۲۷	حرف «ک»

٢٣٩	حرف «ل»
٢٨٢	حرف «م»
٢٥٢	حرف «ن»
٢٥٩	حرف «هـ»
٢٦١	حرف «و»
٢٦٥	حرف «ی»
٢٦٩	نمایه موضوعی
٥٠٣	فهرست تفصیلی
٥٢٥	فهرست منابع



دیباچه

حمد و ثنا خدای یکتا راست، که رحمت گسترده‌اش بر همه خلایق سایه افکن است و لطف عامش همگان را چنان در بر گرفته است «که هر بنده گوید خدای من است». و سلام و صلوات و درود بی‌کران خداوند و فرشتگان و مقربان آستان احدیت بر وجود یگانه و بی‌مثال خاتم رسولان، و رحمت عالمیان، هدایت‌گر آدمیان، محبوب خدای جهانیان، مقتدای سالکان، کامل‌کاملان و عارف عارفان، مجمع نیکی‌های همگان، تجلی اعظم خدای متعال، حضرت محمد مصطفی و بر خاندان طاهر و مطهر او، ادامه‌دهندگان راهش، پر توبخشان به تعالیمش، دوازده نور پاک، ستارگان درخشان آسمان معنویت و صفا، و بر دخت گرامی‌اش، صدیقه طاهره مطهره، معلّمه محدّثه، فاطمه زهرا علیها السلام.

لطف الهی و توجه سرمدی، دیگر بار، این کمترین بنده را نواخت و توفیق، رفیق راه و اسباب، مهیا شد تا آرزوی چند ساله‌اش محقق گردد و شطری از عمر خویش را با شکوفه‌های حکمت‌های برآمده از لبان مبارک پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله سپری کند و جان خویش را از عطر دل‌انگیز آن، معطر سازد؛ و او خود بهتر می‌داند که زبانم بر این همه نعمت و لطف همواره مترنم به ذکر حمد و سپاس اوست؛ **أَلْخُذْ لِلَّهِ عَلٰی مَا هَذَا؛ وَ مَا كُنَّا لِنَنْتَهِيَنَّ لَوْ لَا أَنْ هَذَا اللَّهُ.**

نهج الفصاحه، که به حق راه و روش و شیوه فصاحت و سلاست و شیوایی و شیرینی سخن است، مجموعه‌ای است افزون بر سه هزار سخن کوتاه و بلند، از سخنان پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله، که توسط دانشور فقید، روان شاد، ابوالقاسم پاینده، نویسنده و مترجم و

دانشمند ایرانی به سال ۱۳۳۶، همراه با ترجمه فارسی، منتشر شد و از همان سال، مورد توجه و پذیرش تشنگان زلال حکمت نبوی ﷺ قرار گرفت.

از آن پس، از نهج الفصاحه، ترجمه‌های دیگری نیز پرداخته و عرضه شد، که برخی ترجمه کلمه به کلمه و به اصطلاح، تحت اللفظ، و البته غیر شیوا و در بسیاری موارد مبهم و نامفهوم است، و برخی آزاد و تا حدی غیر پای‌بند به متن که مترجم در آن به خود حق داده تا دستاوردهای فکری خویش را نیز در سیاق کلام نبوی بیاورد و بی‌آنکه مرزها را مشخص کند و تفسیر بشری را از سخن نبوی متمایز سازد، آن دو را در کنار هم بهد و از این رو، گاه مثلاً یک عبارت نیم سطری را در دو سطر ترجمه کند! ترجمه مرحوم پاینده، البته راهی میانه را می‌پیماید. تحت اللفظ نیست، اما عنان گسیخته نیز نیست؛ آزاد نیست، اما به اصطلاح، بوی ترجمه نیز از آن به مشام نمی‌رسد؛ ترجمه‌ای است در مجموع قابل دفاع، هر چند کاستی‌هایی دارد که عمده‌ترین آنها عبارتند از:

(الف) از قلم افتادن ترجمه برخی از واژه‌ها و عبارت‌ها؛ که نسبتاً فراوان است، و البته ممکن است بسیاری از آنها در مرحله حروف چینی و مقابله و تصحیح مطبعی روی داده باشد. این ضعف در ترجمه ایشان از قوان کریم نیز به چشم می‌خورد.

(ب) اشتباه در ترجمه، که البته موارد آن نسبتاً اندک است.

(ج) عربی‌گرایی در ترجمه، که دو منشأ دارد: یکی فرهنگ نوشتاری نیم قرن گذشته که عربی‌گرایی در آن، به ویژه در نوشتارهای مذهبی، رایج بوده است؛ گرچه در این میدان برخی تندتر رانده‌اند برخی کندتر؛ و ترجمه پاینده، در میانه قرار دارد؛ و دیگری، تسلط فراوان پاینده بر ادبیات عرب و انس بسیار او با آن، که خود به خود در نگارش فارسی وی مؤثر افتاده است.

(د) عدم مطابقت رسم الخط و ویرایش ترجمه با آنچه امروزه از سوی اهل ادب و قلم پذیرفته و رواج یافته است، که نمونه‌ای از آن، چسباندن چند واژه به یکدیگر است، مانند: «آنستکه» (= آن است که). متأسفانه، برخی از ناشران که اقدام به طبع و

نشر ترجمه مرحوم پاینده کرده‌اند، گام قابل توجهی در جهت عرضه مناسب‌تر این ترجمه برنداشته و از اعمال ویرایشی جدی در آن دریغ کرده‌اند و مثلاً واژه یاد شده را به همان صورت، حروفچینی و چاپ کرده‌اند.

نگارنده، با اذعان به مزیت‌های فراوان این ترجمه، از جمله پختگی قلم، شیوایی نثر و ایجاز متن، گام‌های زیر را در جهت عرضه مناسب‌تر متن و ترجمه کتاب شریف نهج‌الفصاحه، برداشته است:

۱. عنوان‌گذاری برای تک تک احادیث؛ که برای نخستین بار، در این طبع از نهج‌الفصاحه صورت گرفته است. این عناوین که افزون بر سه هزار مورد است، هم زمینه‌ای مناسب برای درک مفهوم حدیث فراهم می‌سازد و هم برای کسانی که موضوعی خاص را دنبال می‌کنند، کار بازایی و انتخاب احادیث مربوط به آن را آسان می‌سازد. حدیث بی‌عنوان، به یک تعبیر، همانند انسان بدون شناسنامه است.

۲. مقابله ترجمه با متن و اصلاح کاستی‌های آن، که عمدتاً به جبران افتادگی‌ها و سقط‌ها در ترجمه و در مواردی اندک، به تصحیح و رفع اشتباه از آن مربوط است.

۳. ویرایش ترجمه جهت امروزی‌سازی نثر آن. در این جهت، تلاش شد با تغییر واژگان ناآشنا برای مخاطب امروزی^۱ و یا آوردن مرادف آشنای آن و نیز تغییر و بازنویسی برخی عبارت‌ها، خوانش و فهم ترجمه آسان‌تر شود.

۴. افزودن توضیحات در مواردی که لازم می‌نمود از دیگر کارهایی است که صورت گرفته است. این افزوده‌ها، چنان که شیوه نگارنده در دیگر نوشته‌هایش، از جمله ترجمه نهج‌البلاغه بوده است، کاملاً متمایز از ترجمه متن حدیث بوده، و با علامت [] مشخص شده است.

۵. از دیگر ویژگی‌های این طبع، ذکر منابع و مصادر احادیث است. استخراج مصادر احادیث و مستندسازی نهج‌الفصاحه را، تا آنجا که نگارنده به یاد دارد، نخستین بار، استاد بزرگوار حضرت آیت الله جوادی آملی - حفظه الله تعالی - در برخی از

۱. نگارنده، مخاطب این ترجمه را عموم مردم می‌داند، نه خصوص دانش‌جویان یا دانش‌آموختگان رشته‌های زبان و ادبیات فارسی و عربی و یا الهیات و معارف اسلامی و مانند آن.

خطابه‌های خود مورد تأکید قرار دادند.^۱ و شاید همین امر، فاضل ارجمند جناب حجت الاسلام غلامحسین مجیدی را بر آن داشته که با همتی در خور تقدیر، به نحوی کامل و مشروح، منابع و مصادر این کتاب شریف را استخراج کند. این تحقیق، توسط انتشارات انصاریان در دو مجلد در سال ۱۳۷۹ به طبع رسیده است. نگارنده از مدیر محترم انتشارات انصاریان، که با بزرگواری و کرامت، ضمن اهدای این کتاب، اجازه استفاده از آن را در سامان بخشیدن به این اثر به نگارنده دادند، تشکر و قدردانی می‌کنم؛ امید است این شیوه فرهنگی‌گستری، که سوگوارانه، نزد مؤسساتی که از بیت‌المال ارتزاق می‌کنند، متروک است چه رسد به مؤسسات و ناشران خصوصی، به صورت سنتی حسنه رواج یابد.

۶. فهرست تفصیلی و ترتیبی موضوعات از دیگر امتیازات این طبع است.
۷. در بخش پایانی کتاب، نمایه موضوعی آن قرار گرفته است که بیشتر به کار محققان و علاقه‌مندان به مطالعه موضوعی احادیث می‌آید.

باری، نهج الفصاحه کتابی است برای همه به ویژه جوانان دبیرستانی، دانش‌جویان، و نیز مبلغان و معلمان دینی.

این هدیه بهشتی در بردارنده هزاران نکته اخلاقی و آموزه تربیتی است که شیوه مسلمانی را در رفتار فردی و اجتماعی نشان می‌دهد.

نهج الفصاحه حاوی نکته‌هایی عمیق و دقیق در تنظیم صحیح روابط خانوادگی، محیط کار، معاشرت با دوستان و... است.

از این گذشته، برای آشنایی با سیره و سنت و خلق و خوی پیامبر اعظم ﷺ، بهترین کار، مراجعه به سخنان خود اوست، که از کوزه برون همان تراود که در اوست.^۲

نهج الفصاحه، در عین عمق و ژرفای معانی، کتابی است سهل و آسان، شیرین و

۱. ایشان بارها اهمیت نهج الفصاحه، و جایگاه رفیع آن را در مجامع عمومی یادآور شده‌اند که تأثیر فراوانی بر اقبال عمومی و توجه به این کتاب شریف داشته است.

۲. علاقه‌مندان به آشنایی بیشتر با زندگی پیامبر اکرم می‌توانند به کتاب سیره و سخن پیامبر اعظم ﷺ که به تازگی از سوی انتشارات دارالفکر منتشر شده، مراجعه کنند.

دیاچه ۱۳

شیوا، که خواننده را سخت مجذوب خویش می سازد. خواندن آن را به همه دوستان و پیامبر گرامی ﷺ و شیفتگان خُلق و خوی محمدی توصیه می کنم. آن را از آغاز تا پایان، باید خواند، که سراسرش خواندنی است.



در اینجا درود و سلام می فرستیم بر حضرت امام خمینی، آن عزیز سفر کرده، که با بنیاد نهادن نظامی اسلامی زمینه طرح و ترویج تعالیم انسان ساز نبوی ﷺ را فراهم و فضایی عطر آگین پدید آورد که در آن از اسلام و آموزه های حیات بخش آن بگوئیم و بشنویم و ان شاء الله عمل کنیم. و نیز سپاس خالصانه خود را نثار رهبر حکیم و خردمندان، حضرت آیت الله العظمی خامنه ای - مد ظله العالی - می کنیم که با تدبیرهای هوشمندانه خود این نهال را، به فضل الهی، از آسیب آفت ها و آسیب ها حراست کرده و می کند و این سال را، مزین به نام مبارک پیامبر اعظم ﷺ فرمود.

در پایان، از همه عزیزانی که نگارنده را در سامان بخشیدن به این اثر یاری رساندند، از جمله جناب آقای محمد مهدی عاشوری برای تصحیح و مقابله ترجمه با متن عربی، جناب آقای سعید برزگر و سرکار خانم حسینیان برای حروف نگاری، جناب آقای سید علیرضا آل یس برای صفحه آرایی و جناب آقای مصطفی محمدی برای طراحی و نیز مدیران محترم انتشارات دارالفکر، برادران مولانا، برای اهتمام به نشر هر چه نیکوتر این اثر، سپاس گزارم. سعیشان مشکور و نیت پاکشان نزد خدای علیم دیان، مقبول باد.

والحمد لله رب العالمین

علی شیروانی

عضر هیأت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

بهار ۱۳۸۵